

ร้อยแก้วแนวขบขัน เป็นบัน เเทิงคดีร้อยแก้วรูปแบบใหม่ตามแบบตะวันตกที่เกิดขึ้นในสมัย
 รัชกาลที่ 5 และเป็นวรรณกรรมประเภทที่ได้รับความนิยมค่อนข้างสูงประเภทหนึ่งในยุคนั้น
 ร้อยแก้วแนวขบขันตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 มี 3 รูปแบบคือ เรื่องสั้น นวนิยาย และ
 บทความ และจัดแบ่งประเภทตามลักษณะของเรื่องออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ร้อยแก้วแนวขบขัน
 ประเภทมุ่งความหรรษา ร้อยแก้วแนวขบขันประเภทมุ่งล้อเลียน และร้อยแก้วแนวขบขันประเภทมุ่ง
 เสียดสี ร้อยแก้วแนวขบขันมีกำเนิดมาจากนิตยสารครูไฉน ในปี พ.ศ. 2417 และพัฒนาการของ
 ร้อยแก้วแนวขบขันตั้งแต่จุดกำเนิดจนกระทั่งสิ้นรัชกาลที่ 7 ก็ขึ้นอยู่กับนิตยสารมาโดยตลอด นิตย
 สารที่เป็นเวทีสำคัญของร้อยแก้วแนวขบขัน เช่น วชิรญาณวิเศษ ลักวิทยาสภา ทวีปัญญา ศรีกรุง ศิลิต
 สมิต ไทยเขมม เริงรมย์ สารานุกรม และสุภาพบุรุษ นักประพันธ์ร้อยแก้วแนวขบขันที่สำคัญในสมัย
 รัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 คือ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส.)
 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (น้อยลา) หลวงนัยวิจารณ์ (ศรีสุวรรณ) หลวงบุญย
 มานพพาณิชย์ (แสงทอง) พลพัน หุ้มแพร (สมุห์หอม) และ ออบ ไชยวสุ (ชีวเมอริสค์)

จากการศึกษาองค์ประกอบของเรื่อง สรุปได้ว่า ร้อยแก้วแนวขบขันในสมัยรัชกาลที่ 5
 ถึงรัชกาลที่ 7 มีแก่นเรื่องที่หลากหลาย สามารถจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ แก่นเรื่องที่แสดงทัศนะ
 เกี่ยวกับมนุษย์ แก่นเรื่องที่สะท้อนภาพและแสดงทัศนะเกี่ยวกับสังคมและการเมือง แก่นเรื่องเกี่ยว
 กับการรับอารยธรรมตะวันตกในสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 แก่นเรื่องเกี่ยวกับการ
 ประพันธ์และหนังสือพิมพ์ แก่นเรื่องเกี่ยวกับความรัก การมีคู่ครอง และชีวิตครอบครัว และแก่น
 เรื่องที่แสดงทัศนะเกี่ยวกับสตรี แก่นเรื่องทุกกลุ่มของร้อยแก้วแนวขบขันมิได้เสนอแนวความคิดที่
 สร้างอารมณ์ขันโดยตรง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงทัศนะที่เกี่ยวกับยุคสมัยและสังคม แก่น
 เรื่อง เป็นองค์ประกอบที่ทำให้ร้อยแก้วแนวขบขันมีคุณค่าในด้านการเสนอแนวความคิดนอกเหนือไป
 จากการให้ความบันเทิง

ในด้านโครงเรื่อง โครงเรื่องของร้อยแก้วแนวขบขัน จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ
 โครงเรื่องธรรมดา และโครงเรื่องตลกขบขัน สิ่งที่แตกต่างกันคือโครงเรื่องธรรมดามิจะมี
 เหตุการณ์ที่พลิกผันจากความคาดหมาย สถานการณ์ใหญ่ของโครงเรื่องจึงไม่ขบขัน แต่เนื่องจาก
 โครงเรื่องธรรมดาประกอบขึ้นจากเหตุการณ์ขบขันที่เรียงร้อยเข้าด้วยกัน จึงเร้าอารมณ์ขันได้

ส่วนโครงเรื่องตลกขบขันนั้นมีเหตุการณ์ที่พลิกผันไป สถานการณ์ใหญ่ของโครงเรื่องจึงขบขัน โครงเรื่องธรรมชาติจัดแบ่งตามสถานการณ์ใหญ่ของเรื่องได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ โครงเรื่องการแสดงพฤติกรรมด้านลบ โครงเรื่องการแข่งขันระหว่างผู้ใหญ่กับผู้เยาว์ โครงเรื่องบ้านนอกเข้ากรุง และโครงเรื่องอุบัติเหตุ ส่วนโครงเรื่องตลกขบขัน จำแนกได้เป็น 4 ประเภทเช่นกัน คือ โครงเรื่องของความบังเอิญ โครงเรื่องของความเข้าใจผิด โครงเรื่องของการทำกลอุบาย และโครงเรื่องที่พลิกผันไปจากความคาดหมายของผู้อ่านในด้านตัวละครและบทสนทนา ผู้ประพันธ์ร้อยแก้วแนวขบขันมีวิธีสร้างความขบขันให้แก่ตัวละครสำคัญ 2 วิธีคือ สร้างความบกพร่องในลักษณะต่าง ๆ เช่น ลักษณะนิสัยหรือสติปัญญาซึ่งส่งผลให้แสดงพฤติกรรมอันเบี่ยงเบนไปจากปกติ และอีกวิธีคือย้ายหรือขยายลักษณะนิสัยของตัวละครซึ่งอาจเป็นข้อบกพร่องหรือไม่ก็ทำให้มากเกินไปจนเกินปกติตัวละครสำคัญคือตัวละครเอกและตัวละครฝ่ายตรงข้ามของร้อยแก้วแนวขบขัน จึงมีลักษณะที่แตกต่างตรงกันข้ามกับตัวละครสำคัญโดยทั่วไป คือ ตัวละครเอกมักเป็นคนที่มิชอบพรัองและเป็นฝ่ายพ่ายแพ้เสมอ ในขณะที่ตัวละครฝ่ายตรงข้ามจะมีลักษณะเป็นตัวละครมาตรฐานปกติ ซึ่งแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อเป็นกรอบ เปรียบเทียบกับตัวละครเอก ตัวละครสำคัญส่วนใหญ่จะขาดความสมจริงตามธรรมชาติมนุษย์ มักจะเป็นตัวละครน้อย ลักษณะและเป็นตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งยังไม่แสดงภาวะทางจิตใจมากนัก แต่ทั้งสามลักษณะนี้ก็กลับมีความสำคัญและสัมพันธ์กับการเล่าอารมณ์ขันในส่วนของบทสนทนา นอกจากผู้ประพันธ์จะสร้างบทสนทนาให้สอดคล้องกับลักษณะต่าง ๆ ของตัวละครในด้านเชื้อชาติ ถิ่นฐาน และสถานภาพในสังคมและการศึกษา เพื่อสร้างความสมจริงให้กับเรื่องแล้ว บทสนทนาเหล่านี้ยังช่วยสร้างความขบขันได้อย่างมากด้วย

ในด้านกลวิธีการประพันธ์ ผู้ประพันธ์ร้อยแก้วแนวขบขันมิได้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องที่แปลกใหม่ไปกว่าเรื่องแนวอื่น ๆ แต่การเลือกผู้เล่าเรื่องให้เหมาะสมกับองค์ประกอบอื่น ๆ ก็เป็นส่วนสำคัญในการสร้างอารมณ์ขันหลักของเรื่องได้ นอกจากนั้น ยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยควบคุมทิศทางของอารมณ์ขันที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อ่านให้ เป็นไปในลักษณะที่ผู้ประพันธ์ต้องการด้วย ส่วนกลวิธีการเสนอเรื่อง และกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องก็มีลักษณะเด่นที่แปลกไปจากเรื่องทั่ว ๆ ไป และช่วยในการเล่าอารมณ์ขันได้มาก กลวิธีการล้อเลียนจะเป็นกลวิธีเฉพาะของร้อยแก้วแนวขบขันประเภทมุ่งล้อเลียน และมีวิธีการสำคัญอยู่ที่การเลียนแบบลักษณะเด่นและสร้างความเกินจริงหรือความไม่เข้ากันปนรายละเอียด ส่วนกลวิธีการเสียดสีซึ่งเป็นกลวิธีเฉพาะของร้อยแก้วแนวขบขันประเภทมุ่งเสียดสีจะมีหลักใหญ่ 2 ประการคือ เสียดสีด้วยการเสนอให้ตรงข้ามกับความ เป็นจริง และเสียดสีด้วยการสร้างเนื้อเรื่องเปรียบเทียบกลวิธีการเสียดสีล้นมุ้งให้เกิดอารมณ์ขันแบบ เย้ยหยัน

การใช้ภาษาที่เร้าอารมณ์ขึ้นจะเกิดจากการใช้คำ การใช้สำนวน การใช้ภาพพจน์ การบรรยายเรื่อง การสะกดคำและการใช้ เครื่องหมาย และระบบการเขียนที่มีลักษณะแปลกเฉพาะตัว การใช้ภาษาของร้อยแก้วแนวขบขันนอกจากเพื่อเร้าอารมณ์ขึ้นโดยตรง ยังเพื่อปูพื้นอารมณ์สนุกสนานให้แก่ผู้อ่าน เพื่อเอื้อให้เกิดความขบขันจากองค์ประกอบอื่น ๆ ได้ง่ายดาย

จากการศึกษาองค์ประกอบของร้อยแก้วแนวขบขันทั้งหมด แก่นเรื่อง เป็นเพียงองค์ประกอบเดียวที่มีได้สร้างอารมณ์ขึ้น ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ คือ โครงเรื่อง ตัวละคร กลวิธีการประพันธ์ และการใช้ภาษา ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สร้างความขบขันทั้งสิ้น และไม่ว่าแต่ละองค์ประกอบจะมีลักษณะที่สร้างความขบขันแตกต่างกันอย่างไร ทุกลักษณะล้วนมีพื้นฐานหรือหลักใหญ่ อันเดียวกันคือความขบขัน เกิดจากการสร้างความ เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานปกติ

ในการศึกษาร้อยแก้วแนวขบขันกับสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 เมื่อศึกษาองค์ประกอบด้านสาธารณชนผู้เสพงานวรรณกรรม ผู้วิจัยได้พบว่าปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่ทำให้ร้อยแก้วแนวขบขันได้รับความนิยม คือ กระบวนการเสพวรรณกรรมที่เปลี่ยนจากการฟัง เป็นการอ่าน รสนิยมทางวรรณกรรมของกลุ่มชนผู้เสพงาน และการขยายกลุ่มผู้อ่านไปสู่สามัญชนมากขึ้น เนื่องจากการขยายการศึกษา นอกจากนั้น เมื่อศึกษาองค์ประกอบด้านผู้สร้างวรรณกรรม ยังได้พบว่าภูมิหลังที่แตกต่างกันของนักประพันธ์ในแต่ละยุค มีผลให้ร้อยแก้วแนวขบขันในแต่ละยุคมีลักษณะ เนื้อหาและแนวคิดที่แตกต่างกัน และสุดท้าย การพิจารณาภาพสะท้อนของสังคมที่ปรากฏจากการเสนอแนวคิดในร้อยแก้วแนวขบขันยังช่วยแสดงให้เห็นคุณค่าของร้อยแก้วแนวขบขันในแง่ที่สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมในช่วงที่รับอารยธรรมตะวันตกทั้งในด้านนามธรรมและรูปธรรม และทำให้เห็นภาพสะท้อนของผู้เขียนและผู้อ่านในยุคนั้นอย่างชัดเจน

การศึกษาวិเคราะห์ร้อยแก้วแนวขบขันในแง่มุมทั้งหมดที่กล่าวมา ทำให้สรุปได้ว่า ร้อยแก้วแนวขบขันในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 นอกจากจะมีคุณค่าโดยตรงในด้านการให้ความบันเทิงแล้ว ยังมีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจในด้านองค์ประกอบ และยังมีคุณค่าในการสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาร้อยแก้วแนวขบขันในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาล 7 ผู้วิจัยได้พบแง่มุมที่น่าสนใจ ซึ่งน่าจะมีการศึกษาอย่างละเอียด นั่นคือการศึกษาลักษณะประจำชาติ (National Character) จากวรรณกรรมแนวขบขัน เนื่องจากคนแต่ละชาติจะรู้สึกขบขันในสิ่งที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งนี้อาจจะสะท้อนให้เห็นลักษณะประจำชาติของแต่ละชาติได้